

Spiert da Nadal en Canada

Mamma e pop sco cuntrapis a la violenza

DA GUIU SOBIELA-CAANITZ

■ **«Avant varsaquants onns ha l'investga evangelica luterana da Hamburg Maria Jepsen declerà che la baselgia na duaja adina punctuar be la crusch, mabain er il parsepen. Spert han fundamentalists ravgiads reproschà a l'investga ch'i saja ina blasfemia da vulair abolir la crusch (...). Vairamain avev'la observà il vid en las baselgias da Venderdi sontg, la festa protestanta suprema, e lur fullas gliעד da Nadal (...), segir ina festa gronda, ma be secundara»¹⁾.**

La naschientscha dat speranza en l'avegnir

La Baselia armena mussa il cas d'ina tradiziun cristiana che viva senza Nadal. Ella na commemorescha insumma betg la naschientscha corporala da Jesus, mabain sia emprima manifestaziun publica tar ses batten entras s. Gion Battesta. La ditga dal pop ch'annunzia in temp nov chatt'ins perencunter en la tradiziun pajauna, t. a. en ina poesia da l'emprim tschientaner a. Cr. che ha dà a ses autur ina piazza d'onur en l'erudiziun da l'Occident medieval. La quarta «Ecloga» da Publius Vergilius Maro (ca.

70-19 a. Cr.), poet latin da Gallia cisalpina (oz Lombardia), profetisescha il return dal temp d'aur cun la naschientscha d'in «pop charezà dals dieus, descendent magnific da Jupiter (...). Ve, ti mattin, mo ve e salida la mamma cun surrir! Ella ha patì detg avunda per tai durant diesch mais lunars!» L'emprim imperatur cristian Constantin il grond (ca. 285-337) ha interpretà lezza poesia en tutta furma sco visiun profetica da Jesus, tant pli che l'entschatta menziuna ina «purschella divina». In'altura d'oz chapescha Nadal uschia: «Enamez lezza festa na stat betg be il pop, mabain era la mamma (...). Quai declera probablmain l'empatg dals plis teologs visavi il cuntegn da Nadal (...). Era per umans d'oz è la naschientscha d'ina vita nova in eveniment central che dat speranza en l'avegnir (...). I sentan ch'in part fa reviver l'umanità, la natura e l'univers (...). Dalonder deriva la brama profunda dal carstgaun en la festa da Nadal. Ins ha dentant ristrutturà tuttas valurs (...) svalitond e sbasond la realisaziun da la vita entras la dunna (...). Be lez spustament da valurs po declerar l'idea cristiana ch'unicamain la mort violenta (!) dal Salvader mainia spendrament. La teologa da

Münster (Vestfalia) Maria Kassel manegia che las trais religiuns monoteistas basegnian en mintga cas in maletg da Dieu nua che la dunna saja puspè respresentada»²⁾.

In clima pli amiaivel en las classas

Quai ans maina enavos tar il pop en il parsepen cun sia mamma sco cuntrapis a la violenza. Questa enconuschientscha para d'avair stimulà l'antieriura magistra primara Mary Gordon, puspè ina Maria, da Toronto (Canada), da fundar 1996 il project «Roots of Empathy» («ragischs dal sensori») per visitas da pops en classas: «Ina giada il mais survegnan passa 62 classas primaras da Canada la visita d'in pop. La mamma al preschenta a mintga singul uffant; lura discuta la classa davart il pop, ses pais, sia grondezza (...) e quai ch'el sappia tschiffar e chapir. En 27 uras d'instrucziun emprendan ils uffants a midar la sdratscha, tegnair il pop sin bratsch ed al legrar cun plets gentils. Suenten ina mes'ura prendan mamma e pop cumià da la classa (...). L'idea è da pinar baud ils uffants, cunzunt quels da la scola primara, ad esser geniturs pli tard. Ils programs ils pli temprivs entschavian en scolina, ils

davos han lieu en l'otgavla classa. I vegnan cumpagnads da persunal scolà da la fundaziun per preparar la magistraglia a las visitas (...). Ils uffants duain cunzunt arrivar ad encleger ils basegns e sentiments dal pop (...). Tenor la fundaziun rapporta la magistraglia d'in clima pli amiaivel en las classas suenter las visitas (...). En tschintg [dals diesch] stadis federativs canadais sustegnan ministeris ils programs da la fundaziun en scolas primaras. Projects da pilot giran en trais scolas da Giapun (...). Psicologs e derschaders penals canadais rapportan d'experiences positivas. L'Universitad da BC [sper l'Ocean pacific, G. S.-C.] conferma che retschertgas provisorias mussan in demandar main agressiv tar ils uffants che fan part dal project che tar tschels»³⁾. Pasch en scola grazia a pops – n'è quai betg ina bella lecziun da Nadal?

¹⁾ Johanna Jäger-Sommer, *Alle Jahre wieder?* En: «Orientierung», 15 da december 2001, p. 249. Adressa: Scheideggstraße 45, 8002 Turritg. Telefax: 01 201 49 83.

²⁾ Johanna Jäger-Sommer (sco nota 1), pp. 250-251.

³⁾ Säuglingskurse als Gewaltprävention, en: «Frankfurter Allgemeine Zeitung», 22 da november 2001, p. 12.